

den megkérdése és beleszólása nélkül módosíttassanak, alakíttassanak és sokszor homlokegyenest ellenkező előírásokkal helyettesíttessenek — mindig az adózónak, ennek a hovatovább minden jogászai szemérem nélkül kezelt sarcolási tárgyának kárára.

Miért nincs pénzügyi kihágási döntvénytárunk?

Reflexiók a jövedéki bíráskodáshoz.

Irta: *Dr. Ernyei Béla.*

Pénzügyi büntetőjogunk az adócsalási bűncselekményekre és a pénzügyi, illetve más néven jövedéki kihágásokra vonatkozó joganyagot foglalja magában, mégpedig mindkét csoport tekintetében úgy az anyagi mint az alaki (eljárási) jogszabályokat. Az utóbbi csoportban a judicatura szempontjából az alábbiakban csak a súlyos jövedéki kihágásokra kívánunk figyelmet fordítani, mert a kir. bíróság ítélkezése alá csupán ezek tartoznak. A kisebb jövedéki kihágások felett ugyanis a pénzügyi hatóság ítélkezik s ezek csak annyiban kerülhetnek a bíróság ítélkezésével kapcsolatba, amennyiben a p. ü. hatóság által jogerősen megállapított, de be nem hajtható pénzbüntetésnek szabadságvesztésbüntetésre való átváltoztatása ugyancsak a bíróság hatáskörébe tartozik.

Az adócsalás tekintetébeni bírósági joggyakorlat kétségtelenül épp olyan fontossággal bír, mint a jövedéki kihágásokra vonatkozó judicatura, sőt sok tekintetben az előbbi fontossága — az adócsalásnak bűncselekményi minősítése és a jövedéki kihágásokhoz viszonyítva súlyosabb büntetőjogi következményei folytán — az utóbbiét felül is mulja. Minthogy azonban a különböző döntvénytárakban az adócsalásról szóló törvény életbelépése óta elég nagy számban jelentek meg ilyen tárgyú jogesetek, alábbi fejtegetéseink során ez okból nem szándékozunk a pénzügyi büntető joggyakorlat eme csoportjával foglalkozni, úgyszintén azon okból sem terjeszkedünk ki erre, mivel egyik legutóbb megjelent igen értékes szakmunka a legnagyobb alaposággal tárgyalja az adócsalásra vonatkozó judikaturát.¹⁾

Az előrebocsájtottak szerint tehát, a pénzügyi büntetőjogi bírói joggyakorlatnak a súlyos jövedéki kihágásokra vonatkozó részével, valamint a kisebb jövedéki kihágások tekintetében a fentebb már megjelölt, mintegy átmenetszerű vonatkozásban fogunk foglalkozni, mivel az adócsalási jogesetek, ha ugyan nem is olyan bő terjedelemben mint pl. a magán s kereskedelmi

¹⁾ L. Dr. Angyal Pál Adócsalás című könyvét.

jogi, avagy a polgári és büntető perjogi, illetve az anyagi büntetőjogiak, de mindenesetre mégis hozzáférhetők s így megismerhetők az érdeklődők által.

Aki a jövedéki kihágásokra vonatkozó anyagi vagy eljárási jogi kérdésekkel foglalkozik, legyen az bíró, vádló, védőügyvéd, a nyomozás, illetve a vizsgálat során intézkedni hivatott pénzügyi hatósági személy, avagy a pénzügyi büntetőjogi szakirodalom művelője, lépten-nyomon nélkülözni kénytelen ezen tárgykör joggyakorlatának ismeretét. Szemben ugyanis az adócsalási jogesetek tekintetében fentebb tett megállapítással, a jövedéki kihágási jogesetek megismerésének lehetősége általában csupán az egyes konkrét esetekben résztvevő személyek szűk körére szorítkozik. Ennek oka s egyben magyarázata az a tény, hogy egy-egy rendszerint nagyjórészt régi, sőt igen régi keletű ítélet alapjául szolgáló s csak legritkábban újabb keletű jövedéki kihágási jogeset, csupán nagy időközökben elvétve, ötletszerűen jut nyilvánosságra egyik-másik döntvénytárban történő közlés útján, illetve valamely elvi jelentőségű érdekesebb ítélet jogirodalmi megbeszélésének formájában, valamelyik jogi vagy pénzügyi szaklapban esetleg egyik kézikönyvben, az illető helyen történő beillesztés és feldolgozás alakjában.

Am ezek a döntvénytári vagy szakirodalmi közlések s megbeszélések távolról sem nevezhetők állandónak, mégkevésbé rendszeresnek s így ezekből valamint csekély számuknál, szét-szórt voltuknál s a sajtó útjani közlésük egymástól időbeli nagy távolságánál fogva teljesen alkalmatlanok arra, hogy a jövedéki kihágási judicaturáról bárcsak halvány képet is nyerhessünk, arról pedig egyáltalában nem is szólva, hogy azt a maga teljes egészében közelebről s alaposan megismerhessük és annak eredményeit, értékes megállapításait kellően felhasználhassuk. A szóbanforgó judicatura megismerésére ilyképp nem kínálkozik alkalom, nem konstatalható az esetleges ellentétes irányba fejlődő s ezekből végeredményében az anyagi igazság érvényesülését károsan hátráltató, ingadozó joggyakorlat, minélfogva annak megszüntetése s az ellentmondások kiküszöbölése iránt sem történhetik intézkedés.

Hogy az egyes nevezetesebb kérdésekben követett egységes állandó bírói gyakorlatnak mily fontos szerep jut az ítélkezésnél, úgyszintén az annak alapjául szolgáló megelőző perbeli jogcselekmények és intézkedések, ú. m. nyomozás, vizsgálat, letartóztatás, bizonyítás, vádemelés és a védelem előterjesztései során, továbbá a jogorvoslatok s a fellebbeviteli perszak tekintetében, azt a jövedéki büntetőjog területén épp oly kevéssé kell hangoztatni, mint jogrendszerünk bármely más ágazatában. De sőt, e speciális joganyag szempontjából, — miként ezt az alábbiakban látni fogjuk, — számos és nyomatékos ok szól amellett, hogy e fontosságnak itt fokozottabb jelentőséghez kell jutnia!

A pénzügyi büntetőjog szerves kapcsolatban van a pénzügyjoggal s az előbbiben való biztos eligazodás, az annak alapját képező pénzügyjog alapos ismeretét tételezi fel, a speciális jövedéki büntetőjogi, valamint az általános büntetőjogi és bűnvádi perrendtartási ismereteken felül. Ennek a szoros egymásra utaltságnak azután az a természetszerű következménye, hogy minél szabatosabb és egyöntetűbb jogszabályokból épül fel pénzügyjogunk, annál tökéletesebb és az anyagi igazság szempontjából is megnyugtatóbb a pénzügyi büntető bíráskodás vagyis a jövedéki kihágások feletti igazságszolgáltatás is, feltéve mindenestre, hogy a szabatos pénzügyi jogszabályokhoz hasonlóképp szabatos eljárási s perrendi szabályok járulnak.

Ennek eléggé nem hangsúlyozható fontosságát a törvényhozás szintén felismerve, azt kellően értékelte is ama törvényi felhatalmazásban (1927: V. t.-c. 39. §. 1. bek.), mely a pénzügyminisztert feljogosította arra, hogy a hivatalos összeállításokban, a pénzügyi jogszabályokon — akár anyagi, akár alakí (eljárási) jogi vonatkozásban — minden olyan módosítást eszközölhessen, mely az eljárási és büntető szabályok egységesítése és összhangja s különösen a már kialakult joggyakorlatnak kifejezett, írott jogszabállyá emelése érdekében szükséges. A pénzügyjog tekintetében a joggyakorlatot a Közigazgatási Bíróság pénzügyi osztályának ítéletei tükröztetik vissza. Ezen ítéleteket a különböző döntvénytárak állandóan közlik s azok gyűjteményes alakban is közzé tétetnek. A pénzügyi judicatura ezen, t. i. nem büntetőjogi ágazatának megismerésére és észlelésére tehát bő alkalom kínálkozik s annak értékét nagyban emelik a Közigazgatási Bíróság által annak pénzügyi osztályában alakított pénzügyi jogegységi tanács elvi jelentőségű határozatai. E határozatok, elentétben a kir. Kúria jogegységi határozataival — megfelelő szervezeti szabályok hiányában — nem bírnak kötelező erővel, de ennek dacára mégis kétségtelenül a megállapodások meggyőző erejével hatnak és érvényesülnek mindenkor, helyes jogmagyarázattal ilykép biztosítva céltudatosan a jogegységet s a jogbiztonságot.²⁾

Ezzel szemben vizsgáljuk meg most már közelebbről a pénzügyi büntetőjogi judicatura helyzetét! Az e tekintetben fentebb már elmodottakon kívül, különösen még néhány főszempontra kívánunk reámutatni. E szempontok mindegyike, úgy külön-külön, valamint a maguk összességében szembeötlően igazolják a jogbiztonságra s a jogegységre egyaránt felette káros határu ama tényleges állapot visszás voltát és helytelenségét, melyszerrint a jövedéki kihágási judicatura a maga teljességében, rend-

²⁾ I. Dr. Sárffy Aladár: A közig. bíróság p. ü. jogegységi tanácsának legújabb határozatai című cikkét. Az Adó 1931. évi 9. számában.

szerez összeállításban nem jelent meg nyomtatásban s így sem a szakkörök, sem a nagy nyilvánosság számára nem férhető hozzá, holott — miként ezt nyomban látni fogjuk — rengeteg kérdés vár tisztázásra s helyes jogmagyarázatra. Hogy az ilyen jövedéki döntvénytár hiányának nem az az oka, hogy talán nincs elegendő bírói döntés e jogágazatból, annak igazolására legyen szabad ama szakirodalmi megállapításra utalnom, mely szerint a jövedéki büntetőjog tekintetében a bírói és pénzügyi hatósági gyakorlat már annyira kifejlődött, hogy megfelelő tapasztalati anyag bőségesen rendelkezésre áll.³⁾ De arra a kérdésre, vajjon hol is lehetne ahhoz hozzájutni, ezidőszerint csak azzal a válasszal felelhetünk, hogy egyelőre még sehol, mivel az ítéleteket, a jövedéki eljárás szempontjából számításba jövő két legfelsőbb felügyeleti forumnál, t. i. a pénzügy- és igazságügyminisztériumokban — értesülésünk szerint — nem gyűjtik, azok, illetve legalább az elvi jelentőségű bírói döntések oda nem terjesztetnek fel rendszeresen.

Továbbá az ítélkezés felső fokon nem összpontosulván egy kézben, — a Kúria elé ugyanis, miként ezt alább még közelebbről látni fogjuk, csak egészen kivételes esetekben s csakis egyes meghatározott különleges vonatkozásban kerülhetnek az ilyen ügyek — nem maradna tehát más hátra, mint a kir. Itélőtáblák mint másod s egyben utolsó fokú jövedéki büntető bíróságok, továbbá minthogy számos ügy felebbezés hiányában oda fel sem kerül, az elsőfokon eljáró Törvényszékek irattárait végigkutatni. Ez azonban, egészen eltekintve attól, hogy különösen a büntető bírósági irattárak végigkutatására általános engedély nem is nyerhető, technikai okokból úgyszólván teljesen kivihetetlen.

Ám térjünk vissza a már jelzett főszempontokra, melyekkel azt kívánjuk igazolni, hogy a jövedéki büntetőjogi döntvénytár — főleg a már régóta szándékolt törvény útjáni egységes szabályozás fontosságára való tekintettel — nem nélkülözhető tovább s az e téren egyenesen hiányt pótolna. Ezt, illetékes helyen, ahol e sorok írója a szóbanforgó kérdést a közelmúltban felvétette, egybehangzóan elismerték, de a döntvénytár szerkesztésére irányuló előterjesztése épp az anyag összegyűjtése körüli technikai nehézség okából nem mutatkozott megvalósíthatónak. Már pedig szerény nézetünk szerint ilyen pusztán technikai akadályon nem mulhat a különben kellő létjogosultsággal bíró elgondolás, illetve terv keresztülvitelének meggyűlésa!

Mint figyelemre méltó szempontra legelsősorban az anyagi jövedéki büntetőjog általános tanai túlnyomó részének rendszerelenségére s az egyes jövedéki kihágások tényálladékait meg-

³⁾ I. Both Péter: A jöv. btó elj. reformja című cikkét az Illetékügyi Közlöny 1928. évi 9. számában.

határozó különös részének szétszört voltára utalunk. A rendszertelenség azon okból nem terjed ki az anyagi jog általános tanainak teljes egészére, mivel az anyagi jogszabályok egyes kérdései, az új vámtörvényben, ha nem is teljesen kimerítően, mindenesetre azonban a modern büntetőjog szellemében szabályoztattak. Ugyanílyen fokozott jelentőségű szempont továbbá az újraszabályozásnak csupán részlegessége, vagyis a bűnvádi perrendtartás modern perjogi elvein felépített jövedéki büntető eljárásnak csak a bíróság előtti perszakra való szorítkozása. Ellenben a pénzügyi hatóság hatáskörébe tartozó nyomozati és vizsgálati cselekményekre, valamint általában a kisebb jövedéki kihágásokra egyelőre ki nem terjedése. A kisebb jövedéki kihágások tekintetében, miként erről fentebb már szó volt, csupán egy vonatkozásban t. i. a helyettesíthető szabadságvesztés büntetés megállapítás körüli eljárásra terjed ki a jövedéki bűnvádi perrendtartás. Ilyen szempont továbbá a jövedéki kihágások különlegességében gyökerező eltérések okából magának a jövedéki büntető eljárásnak is speciális volta, a büntető törvény általános tanaival, valamint a bűnvádi perrendtartással a kellő összhang létesítésének szükségessége s az újabb keletű büntetőjogi törvények üdvös rendelkezéseinek — a kincstár érdekeinek szükségzerű védelme mellett — a jövedéki igazságszolgáltatás kereteibe leendő beillesztésére irányuló törekvés.

Am túlhosszadalmas volna az összes számításba jöhető szempontok felsorolása s így mégcsak egynehányra kívánunk utalni. Nevezetesen ilyenek: a védelemnek az eljárás minden szakában való érvényesülése, az előzetes letartóztatás eseteinek s időtartamának pontos meghatározása útján a személyes szabadság intézményes biztosítása, a sértett államkincstár és a vádlott ügyfélegyenlőségének a p. ü. hatóság elé tartozó előkészítő perszakra is kiterjedő paritásos megvalósítása. Mindezek a sok közül kiragadva, fontosságuknál fogva szintén eléggé szembeötlően igazolják az egyöntetű joggyakorlat szükségességét. Nem szenvedhet ugyanis kétséget, hogy a jövedéki anyagi és alaki büntetőjog modern szellemű kiépítését — a törvényhozás útjání egységes szabályozáson kívül — épp az újabb jogalkotásokat a jövedéki igazságszolgáltatás terén is, kincstár és vádlott javára egyaránt értékesítő judicatura hivatott fejlődés-képes s helyes irányba terelni!

(Folytatjuk.)

PÉNZÜGYI JOGGYAKORLAT.

A társulati adó új kivétele akkor is csak 2 éven belül rendelhető el, ha az új kivételre a vállalat mulasztása adott okot. (Közigazgatási Bíróság 5613/1931. szám.) A m. kir. pénzügyminiszter az 1929. évi június hó 25-én 161.633/1928. sz. alatt kelt rendeletével panaszos vállalat 1926. évi társulati és tantiémadójának újból való kivételét rendelte el az 1927. évi 400/P. M. sz. H. Ö. 29. §-a alapján. Ez a